

Tapis plein vzw - Rondetafels omtrent ambacht en transmissie **(22-23 februari 2011)**

Om zicht te krijgen op de actuele uitdagingen die zich in de andere sectoren stellen met betrekking tot de transmissie en het waarborgen van ambachtelijke vaardigheden en hoe we hier vanuit de cultureel erfgoedsector, maar ook transsectoraal kunnen op inspelen, organiseerden we op 22 en 23 februari 2011 drie rondetafelgesprekken met verschillende spelers uit de sectoren cultuur/design, onderwijs en economie. De output van de gesprekken leunde grotendeels aan bij de probleemstellingen die reeds op de trefdag Design met Wortels (8 december 2010) naar boven kwamen. Met de gesprekspartners werd nu ook verder gedacht, polsten we naar prioritaire actiepunten en welke rol ze hierin weggelegd zien voor de erfgoedsector. Een samenvatting van de grootste uitdagingen voor de transmissie van ambachtelijke vaardigheden die uit de verschillende gesprekken naar voren kwamen:

Aanwezigen

Rondetafel ambacht, cultuur en erfgoed (22 februari 2011):

Jacqueline Van Leeuwen (FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw), Veerle Wallebroek (Het Firmament), Christel Kinnaer (ETWIE), Luc Hubert (Artelier), Nathalie Vernimme (VIOE), Ann Olaerts (raadgever Kabinet Pascal Smet - onderwijs), Bert Woestenborghs (CAG), Griet Kockelkoren (FARO), Lydia Mertens (Kant in Vlaanderen), Katherine Kitsinis (Design Platvorm Limburg & DoDesign), Kaat Peeters (Forum voor Amateurkunsten), Laure Messiaen (Volkskunde Vlaanderen)

Rondetafel ambacht en onderwijs (23 februari 2011):

Ivo Bryon (directeur Academie Beeldende Kunsten Anderlecht), Viviane Vanoppen (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen - Deeltijds Kunstonderwijs), Chantal Vanslembrouck (CVO VIVA West-Vlaanderen), Daniel Samyn (Directeur Dienst Beroepsopleiding – Departement Onderwijs en Vorming), Sara Dewilde (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen - Deeltijds Kunstonderwijs), Ariane Vanhove (Syntra Vlaanderen)

Rondetafel ambacht en economie (23 februari 2011):

Johan Valcke (Design Vlaanderen), Ilse Dekkers (VDAB), Lut Bormans (VDAB), Cynthia Stinckens (Agentschap Ondernemen), Nathalie Van Gelder (UNIZO)

Uitdagingen *m.b.t.* onderwijs

Als grote kans werd ook in deze gesprekken de mogelijkheden aangehaald om mee te denken over en in te breken op diverse opleidingsvormen. De **hervormingen** van het secundair onderwijs en deeltijds kunstonderwijs staan in de steigers en de verantwoordelijkheid van de culturele sector om hun stem te laten horen bij deze hervormingen werd benadrukt. Daarnaast biedt ook het traject van de competentieprofielen mogelijkheden voor het culturele veld, en ambachtelijke vaardigheden in het bijzonder. Het onderwijs reikt de hand, maar inwerking in de complexe structuur van het onderwijs is raadzaam, wil erfgoed & cultuur echt gehoord worden en een verschil maken bij de hervormingen.

Ondanks het feit dat we een actuele publieke interesse voor en vraag naar kunstzinnige ambachtelijkheid en handwerk ondervinden, blijkt de interesse bij jongeren voor technische opleidingen binnen het TSO en BKO beperkt. Oorzaken hiervoor worden gezien in de nog steeds vrij oubollige en negatieve **beeldvorming** rond ambachten en de **beperkte aandacht voor het creatieve en manuele** binnen het basis en secundair onderwijs. Het creatief denken in het onderwijs heeft dringend nood aan een stimulans. Een interessante factor bleek dat het perspectief op tewerkstelling weliswaar belangrijk blijkt voor jongeren bij hun opleidingskeuze, maar dit niet als belangrijkste factor beschouwd wordt. De gesprekspartners waren het erover eens dat het inzetten op de beeldvorming en het in contact brengen van kinderen en jongeren met ambachten grote prioriteiten zijn die hier het verschil kunnen maken.

Een kanttekening die hier evenwel bij gemaakt dient te worden, is de beperking die het secundair onderwijs treft m.b.t. het vormen van echte meesters in een ambacht. Het secundair onderwijs is geschikt voor beroepsgerichte opleidingen, maar het opleiden tot echte meesters in een vak, voeling krijgen met materiaal en technieken, vraagt tijd die het onderwijs niet kan geven. Ligt hier misschien een mogelijkheid voor samenwerking tussen het SO en DKO, of in meer individuele leertrajecten zoals voor topsport al bestaat.

Binnen het **DKO** zien we een grotere interesse voor ambachtelijke opleidingen. De uitdagingen voor de opleidingen hier liggen bij het **oudere publiek** en de **vorming van leerkrachten**. Anders gesteld hebben medioren interesse, tijd en financiële middelen voor het aanleren van ambachten. Met het oog op transmissie mag deze leeftijdsgroep dus zeker niet over het hoofd gezien worden; en kan ze als doelgroep interessante kansen bieden voor het waarborgen van erfgoed. Daarnaast blijkt er een gebrek te zijn aan hoogwaardige bijscholing en opvolging leerkrachten, met de teloorgang van bepaalde opleidingen tot gevolg.

Tot slot bleek er een grote nood aan een **sectoraal en transectoraal netwerk** rond ambachtelijke vaardigheden, een netwerk tussen het onderwijs, bedrijven, ondernemers, erfgoed ... met daaraan gekoppeld een gesprekspartner/vertegenwoordiger die de belangen kan behartigen, ambachten een stem geeft. Er werd in dit kader ook gerefereerd naar de mogelijkheid voor digitale platformen en databanken waar de actoren (ambachtslui, bedrijven, ondernemers ...) elkaar kunnen vinden (cfr. voorbeeld van DoDesign, www.opleidingendatabank.be.)

Uitdagingen m.b.t. economie

Economisch overleven als meester in een ambacht is geen sinecure. Eerst en vooral is de werkgelegenheid voor gespecialiseerde ambachtslui beperkt, maar daarnaast blijkt ook economisch overleven als creatieve ondernemer geen evident parcours. Ambachtelijke topkwaliteit, en design, is een luxeproduct waar slechts een beperkte markt voor bestaat. Inzetten op **beeldvorming en sensibilisatie** bleek ook hier een piste om de vraag naar deze producten aan te zwengelen. Er werden kansen gezien om ambachtelijke vaardigheden onder de aandacht te brengen via bestaande projecten en beleidsorganen (cfr. Expert in de klas-FARO, OCI – Flanders DC, Dag van de Ambachten ...).

Door de hoge economische druk voor bedrijven, heerst ook een sterke focus op productie en beperkte aandacht voor transmissie van de kennis als gevolg. Dit gaat gepaard met een sterk aanwezig **protectionisme** van de opgebouwde kennis binnen bedrijven, evenals onder ambachtslui. De transmissie van ambachtelijke vaardigheden en kennis wordt door dit mechanisme bemoeilijkt.